

Unger, Josef

Nové věteřovské sídliště v Sedleci u Mikulova, okr. Břeclav

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1969, vol. 18, iss. E14, pp. 276-278

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109885>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

st	méně než 0,01 %
1	0,01—0,1 %
2	0,1—1 %
3	1 % a více

Čís.	Cr	Mo	V	Co	Ti	Mn	Ni	Cu	Zn	Sn	Sb	Pb	Cd	Fe	Bi	Ag	As	B	Au
Ia	0	0	2	2	1	2	2	3	2	2	2	2	0	2	2	3	2	2	2
Ib	0	0	2	1	0	1	2	3	1	2	2	2	0	2	2	3	2	2	2
Ic	0	0	2	1	0	1	2	3	st	2	2	2	0	2	2	3	1	2	2
Id	0	0	2	2	1	1	2	3	1	2	2	2	0	2	2	3	1	1	2
Ie	0	0	2	st	st	2	2	3	1	2	2	2	0	2	2	3	1	1	2

Všech pět předmětů vykazuje vzájemnou homogenitu materiálu, nasvědčující tomu, že předměty byly vyrobeny z materiálu získaného z jedné rudné žily a pravděpodobně při jedné tavbě. Je tedy možné, že se jedná o kolekci šperků vyrobených na zakázku.

Při hledání proveniencí materiálu lze vyloučit oblast středoněmeckou, rovněž metalogenetická proveniencí alpská (Rumunsko) je nepravděpodobná, přestože materiál obsahuje kobalt — typický prvek alpského materiálu. Kobalt je však přítomen jako stopový prvek i v jiných rudných oblastech. Zinek, který je přítomen ve všech předmětech, je u pravěkého materiálu dosti vzácný a jeho přítomnost lze vysvětlit nízkou tavící teplotou. Nepřítomnost chromu, přítomnost vanadu, zlata a částečná přítomnost titanu snižuje pravděpodobnost původu z centrální oblasti karpatského oblouku (Rumunsko). Pro přítomnost zlata lze klást původ předmětů do metalogenetické provincie středoslovenské (Nízké Tatry), kde se stopy zlata vyskytují v měděných rudách,¹ avšak nevyskytuje se v nich antimon, který byl identifikován ve zkoumaném materiálu.

Dále lze původ materiálu klást do oblasti Banátska (Pecs), kde bronzový materiál obsahuje značné množství zlata, a chemické složení tamních depotů je obdobné s chemismem našich předmětů. Výjimkou je kobalt, který v tamních depotech nebyl zjištěn.²

Analýzy tedy připouštějí závěr, že zkoumaný materiál pochází z Banátska nebo ze středního Slovenska.

Pavel Mišustov

Nové věteřovské sídliště v Sedleci u Mikulova (okr. Břeclav)

Dne 12. května 1968 bylo Okresní vlastivědné muzeum v Mikulově upozorněno na nálezy, objevené při úpravě půdy pro vinnograd v Sedleci. Dne 13. května 1968 jsem spolu s předsedou a agronomem JZD naleziště navštívil.

Lokalita leží severovýchodně od obce v polní trati „Koldberky“, na návrší, které se rozprostírá severně od rybníka „Nesyt“. V hluboce zorané půdě byly patry tmavé skrvny, v nichž se koncentrovaly nálezy zlomků keramiky, mazanice, zvířecích a ojedinelé i lidských kostí.¹ Na místě jsem provedl povrchový sběr. Získaný materiál je uložen v mikulovském muzeu pod inventárními čísly A 867—916.

Popis nejdůležitějších nálezů

1. Inv. čís. A 867. Část soudkovitého hrnku s ouškem. Materiál je dobře vypálený. Barva povrchu hnědočerná. Povrch je na vnitřní straně hladký, na vnější leštěný. Průměr okraje asi 60 mm; průměr dna asi 60 mm; výška 48 mm (obr. 7:4).

2. Inv. čís. A 868—871. Okrajové střepey z velké zásobnicové nádoby. Vyrobeno z hrubě zrnitého materiálu. Povrch je na vnější straně drsný, na vnitřní hladký. Barva povrchu na vnější straně hnědočervená, na vnitřní černá. Okraj je zdoben dolíky. Hrdlo je od těla odděleno dvojnásobnou plastickou lištou, přerušovanou dolíky. Na několika místech byly lišty přerušeny plastickými výčnělky (obr. 7:6).

¹ P. Mišustov, Původ kovů ve starší době bronzové na Moravě, nepublikovaná diplomní práce, Brno 1967.

² A. Mozolitz, Bronzeufunde des Karpatenbeckens, Budapest 1967, č./anal./ 345—354.

¹ V mikulovském muzeu uložen femur dospělého jedince.

3. Inv. čís. A 873. Okrajový střepek z misky. Barva povrchu hnědočerná. Povrch hlazený až leštěný. Okraj je dovnitř rozšířen tak, že vytváří vodorovnou plošinku širokou 17 mm. Pod okrajem je vodorovný průřez (otvor) dlouhý 14 mm (obr. 7:2).

4. Inv. čís. A 883. Okrajový střepek z hrncovité nádoby. Barva povrchu černohnědá. Povrch na vnější straně drsný, na vnitřní straně hlazený. Okraj vně vyhnutý. Pod okrajem obíhá plastická lišta přerušovaná dolíky (obr. 7:5).

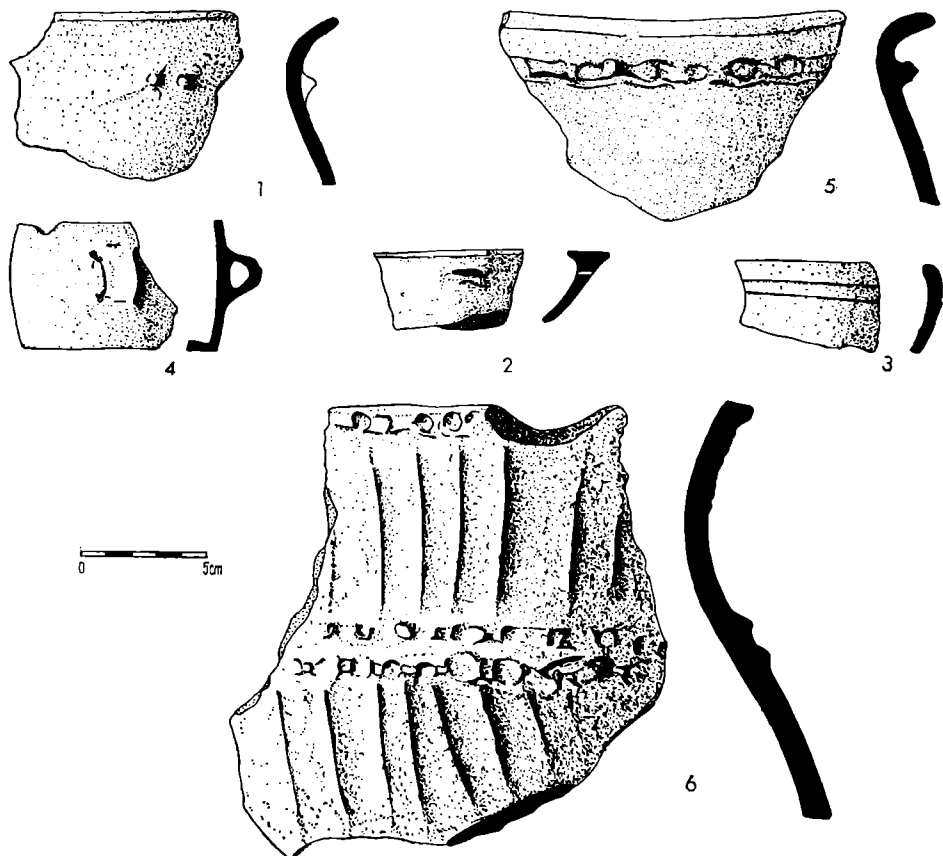
5. Inv. čís. A 888. Okrajový střepek z hrncovité nádoby. Barva povrchu uvnitř černá, vně černohnědá. Povrch vně drsný, uvnitř hlazený. Okraj vně vyhnut a v jednom místě jazykovitě vytažen.

6. Inv. čís. A 890. Okrajový střepek z hrncovité nádoby. Barva povrchu hnědá až hnědošedá. Okraj vně vyhnutý. Na podhrdlí dva hrofité výčnělky (obr. 7:1).

7. Inv. čís. A 893. Okrajový střepek z misky. Barva povrchu šedoohnědá. Povrch hlazený. Okraj mírně dovnitř zatažený. Na vnější straně pod okrajem jsou dvě vodorovné rýhy (obr. 7:3).

8. Inv. čís. A 900. Střepek z výdutě nádoby. Barva povrchu hnědočerná. Povrch hlazený. Na střepeu patrně odsazení výdutě od hrdla. Na rozhraní drobný jazykovitý výčnělek.

Pro většinu nalezených předmětů nacházíme analogie ve věteřovském typu. K velmi častým keramickým tvarům věteřovského typu patří soudkovité hrnky s ouškem. Hrněk nalezený u Sedlece patří k variantě bez nožek, která je na Moravě několikrát doložena (Miroslav, Blučina,

Obr. 7. Sedlec u Mikulova (okr. Břeclav). Nálezy chované v muzeu v Mikulově (inv. čísla: 1 — A 890, 2 — A 873, 3 — A 893, 4 — A 867, 5 — A 883, 6 — A 868).

Hodonice), ale není tak obvyklá jako varianta s třemi nožkami při obvodu dna.² V mnoha případech byly na sedlecké lokalitě zjištěny střepy z hrubších hrců s rozevřeným okrajem.³ Některé měly pod hrlem na výduti drobné kuželovité pupičky (obr. 7:1).⁴ Okraje některých střepů byly jazýčkovitě vytaženy.⁵ Rovněž pro výzdobu misky dvěma vodorovnými rýhami pod okrajem nacházíme analogie v moravském věteřovském typu.⁶ Poměrně méně často se v keramickém materiálu moravského věteřovského typu setkáváme se zásobnicovitými nádobami s dvěma plastickými listami na rozhraní hrda a těla.⁷ Častější jsou v nejstarších mohylách ze západních Čech. Jsou tam známy exempláře, u nichž, podobně jako na nálezech ze Sedlece, jsou dvě plastické listy přerušované dvěma či čtyřmi výčnělky.⁸

Zcela zvláštní místo mezi keramickými zlomky nalezenými u Sedlece zaujímá okraj s vodorovným průřezem pod okrajem. Misky s okrajem poněkud dovnitř rozšířeným jsou známy z materiálu věteřovského typu.⁹ Miska ze Sedlece se od nich odlišuje především průřezem pod okrajem. Soupis misek s otvory pod okrajem podali V. Moucha a V. Trnka.¹⁰ Z Moravy uvádějí jen tři exempláře a to mísu z hrobového celku v Morkůvkách, stěp z Jiříkovic a blíže neurčený materiál z jámy č. 27 v Bezměrově, která obsahovala částečně věteřovský a částečně mohylový materiál.¹¹ Původ mis s vodorovným průřezem pod okrajem hledali v Bavorsku. Nejstarší nálezy z Čech a Moravy kladli do stupně B 1 (Bubeneč, Bezměrov, Luženice), mladší do zbytku Reineckova stupně B.¹² Na podkladě nových nálezů se uvedenými tvary zabývala E. Čujanová-Jilková. Na rozdíl od V. Mouchy a V. Trnky se vyslovila pro domácí původ těchto tvarů. Počátky výskytu misek s otvory pod okrajem klade do předmohylového horizontu.¹³ Název misky s otvorem pod okrajem v Sedleci na Moravě (mezi keramikou, kterou lze zařadit do věteřovského typu) stejně tak jako nálezy v Bezměrově, se zdají nasvědčovat tomu, že se jedná o tvar, s kterým můžeme počítat v závěru věteřovského typu.¹⁴

Další průzkum uvedené lokality by možná přinesl mnoho zajímavého k objasnění vztahů věteřovské a mohylové kultury na jižní Moravě.¹⁵

J. Unger

Eine neue Siedlung des Typus von Věteřov bei Mikulov, Bezirk Břeclav. Oberflächliche Funde von der Siedlung des Typs von Věteřov: Ein fassähnliches Töpfchen mit Henkel (Abb. 7:4), Bruchstücke eines grossen Vorratsgefäßes mit zwei plastischen durchgehenden Leisten (Abb. 7:6), Randbruchstück einer Schlitzschüssel mit erweitertem Rand und horizontalem Durchschnitt unterhalb des Randes. Diese Bruchstücke schliessen auf das Ende des Typs von Věteřov.

Nová laténská sídliště v Povlábí

Na katastrálním území obce Slavičína, okres Gottwaldov, bylo zjištěno v posledních letech několik laténských sídlišť. Materiál z těchto sídlišť získal V. Švihálek ze Slavičína.¹

1. Slavičín — č. p. 199 (obr. 10-A)

V letech 1960–63 byl získán na dvoře domu č. p. 199. H. Kunderové při hloubení jámy na vápno laténský materiál.

² K. Tihelka, Moravský věteřovský typ, PA LI, 1960, str. 32.

³ Inv. čís. A 875, 876, 877, 878, 879, 880, 889 ad.

⁴ Inv. čís. A 890. Srv. K. Tihelka, op. cit., str. 36; V. Dohnal, Stopy věteřovského osídlení na Šumárníku u Strážnice. Sborník III. Karlu Tihelkovi, Brno 1963–1964, str. 94.

⁵ Inv. čís. A 888. Srv. K. Tihelka, l. c.; V. Dohnal, op. cit., str. 94, tab. XI X, 5.

⁶ Inv. čís. A 893. Srv. K. Tihelka, op. cit., str. 52.

⁷ Inv. čís. A 868–871. K. Tihelka, op. cit., str. 68 uvádí zlomek nádoby z Jevišovic. Zásobnice zdobené plastickými líslami jsou známy z úněticko-věteřovského opevněného stlíště na Divčím Kameni v jižních Čechách. Srv. J. Poláček, Divčí Kámen, hradiště z doby bronzové, České Budějovice 1966, str. 15.

⁸ E. Čujanová-Jilková, Východní skupina československé mohylové kultury, PA LV, 1964, str. 10.

⁹ K. Tihelka, op. cit., str. 50.

¹⁰ V. Moucha a V. Trnka, Středobronzový sídlištní objekt z Tučlovic, AR XI, 1959, str. 617–637.

¹¹ V. Moucha a V. Trnka, op. cit., str. 627.

¹² V. Moucha a V. Trnka, op. cit., str. 634.

¹³ E. Čujanová-Jilková, op. cit., str. 16.

¹⁴ Misky se dvěmi kruhovými otvory pod okrajem se vyskytují i v maďarovské kultuře na Slovensku. Srv. A. Točík, Opevněná osada z doby bronzové vo Veselom, Bratislava 1964, 31 ad. Stěp z misek s kruhovými i vodorovnými otvory jsou doloženy i na úněticko-věteřovském sídlišti Divčí Kámen v jižních Čechách. Srv. J. Poláček, op. cit. tab. IV, 3; X, 3.

¹⁵ K problematice srv. V. Špurný, Pohled do osídlení Hradiska u Kroměříže ve střední době bronzové, PA XLV, 1954, str. 357 ad.

¹ Většina tohoto materiálu je uložena u V. Švihálka, Slavičín č. p. 290, pouze menší část je uložena v OM Gottwaldov. Děkujeme V. Švihálkovi za laskavé poskytnutí materiálu k publikaci.